

Asia: VN/29084/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojelulain muuttamiseksi - ennallistamissuunnitelma ja luonnonarvomarkkinoiden edistäminen

Lieventämishierarkiavelvoite ja luontoteko

Valitkaa alla olevista näkemyksenne mukainen vaihtoehto ja esittäkää sille perustelut lausunrossanne.

Vaihtoehto 2: Lieventämishierarkian noudattamisvelvollisuutta ei pidä kirjata luontotekojen osalta lainsäädäntöön.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen uusiutuvat ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta luonnonsuojelulain muuttamiseksi.

Kommentoimme luonnonarvojen tuottamista ja vapaaehtoista ekologista kompensatiota koskevaa lukua 11. Pidämme tärkeänä muutoksen tarkoitusta, joka on mahdollistaa luonnonarvojen tuottajille uuden ansaintamahdollisuuden ja yritykselle uudenlaisen tavan rahoittaa luonnon monimuotoisuustyötä ja osoittaa asiakkailleen, rahoittajilleen ja sijoittajilleen yrityksen luontovastuullisuutta.

Pykälän 103 ensimmäinen momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä laajennettaisiin hyvittäville toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen käyttötarkoitusta ekologisesta kompensatiosta luontotekoihin, kuten yrityksen ympäristövastuun osoittamiseen tai muuhun vapaaehtoiseen luonnonsuojelutoimintaan. Kannatamme tätä muutosta.

Pidämme myös tärkeänä, että viranomaiset dokumentoi ja verifioi luontotoimet, jolloin yrityksiä ei voida syyttää viherpesusta. Luonnoksen mukaan luontoarvojen käyttö kirjattaisiin luonnonsuojelun tietojärjestelmään eikä kiinteistörekisteriin. Tämä ei mielestämme riittävästi turvaa luonnonarvojen pysyvyyttä esim. kiinteistön vaihdantatilanteessa. Olisi luontoarvojen turvaamisen kannalta

selkeämpää, että myös nämä kirjattaisiin kiinteistörekisteriin (kuten rinnastettavat irrottamisoikeudet, HE s. 31). Esimerkiksi yrityksen käyttäessä luontoarvoja, heidän tulisi mahdollisimman hyvin voida luottaa järjestelmään, ettei esimerkiksi kiinteistön vaihdannan jälkeen uusi omistaja tietämättä mene tuhoamaan luontoarvoa.

Ympäristövastuullisuuden kannalta yritysten tulee luonnollisesti pyrkiä ensisijaisesti välttämään ja vähentämään toiminnastaan aiheutuvia luontohaittoja eli noudattaa haittojen vähentämisen toimintamallia. Samalla kuitenkin korostamme, että tätä toimintamallia ei tule velvoittavasti ulottaa vapaaehtoiisiin luontotekoihin, koska niiden tarkoituksena on mahdollistaa lisäiset, omaehtoiset toimet luontokadon pysäyttämiseksi. Jotta luontotekojen järjestelmä olisi aidosti toimiva ja saavutettava kaikille toimijoille, sen tulee olla joustava, selkeä ja hallinnollisesti kevyt sekä perustua vapaaehtoisuuteen ja tasapuoliseen kohteluun.

Nyt esitetty lainsäädäntö lähtee siitä, että maanomistaja on kiinnostunut tuottamaan luontoarvoja ja konsultin avulla pystyy teettämään selvityksen luontoteosta. Pidämme tärkeänä, että lainsäädäntö mahdollistaa myös luonnonarvomarkkinoilla toimivien tahojen, kuten hiilipörssin, toimimisen tässä välittäjinä. Lisäksi se, että ennallistamissuunnitelman kustannukset voisi maksaa yritys, joka käyttää luontotekoa esimerkiksi ympäristövastuunsa osoittamiseen, voisi edesauttaa maanomistajia tarjoamaan alueitaan luontoteoiksi. Mitä helpommaksi asia tehdään maanomistajalle, sitä todennäköisemmin maanomistaja on kiinnostunut osallistumaan luonnonarvokauppaan.

Lisäksi esitämme, että luontotekona tulee voida rekisteriöidä myös varsinaisella hankealueella tehtävät luontotoimet todennettuina luontoväittäminä. Esimerkiksi käytöstä poistetulla turvesuolla aurinkovoimalan perustamisen yhteydessä tehtävät ennallistamistoimet voivat merkittävästi parantaa alueen luonnonarvoja. Viranomaisen voi verifioida myös nämä toimet.

Perustelut lausuntopyynnön alussa olevaan vaihtoehtovalintaan

Kannatamme vaihtoehtoa 2. Näillä perusteilla katsomme, että lieventämishierarkian velvoittavaa kirjaamista luontotekoihin ei tule tehdä, vaan vapaaehtoisen luontotyön tulee perustua selkeisiin kriteereihin, yhdenvertaiseen kohteluun ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisuuteen. Vapaaehtoisille luontoteoille suunniteltu malli menettää tarkoituksensa, mikäli siitä muodostuu käytännössä kompensatiota muistuttava velvoitekehikko, jonka todentaminen ja seuranta edellyttää samoja raskaita menettelyjä kuin varsinaisen heikennysten hyvittämisen. Tällainen ratkaisu ei edistä markkinan syntymistä, vaan kaventaa osallistujien joukkoa ja lisää hallinnollista taakkaa ilman luontohyötyjen vastaavaa kasvua.

Vapaaehtoisissa luontoteoissa keskeistä on, että ne lisäävät luonnonarvoja tilanteissa, joissa toimija ei ole aiheuttanut merkittävää haittaa eikä siten ole kompensatiovelvollinen. Jos hanke on toteutettu siten, että se täyttää "do no significant harm" -periaatteen eikä aiheuta huomattavaa heikennystä luontotyypeille tai lajien elinympäristöille, ei ole perusteita vaatia lieventämishierarkian noudattamista tai edellyttää kompensatiota. Tällaisissa hankkeissa luontoteot ovat nimenomaan lisäisiä, vapaaehtoisia ja positiivisia panostuksia, jotka syntyvät toimijoiden omasta motivaatiosta ei lainsäädännöllisestä pakosta.

Mikäli lieventämishierarkian osoittaminen aiheuttaa uuden kynnyksen luontoarvojen kaupalle, se vesittäisi koko ajatuksen siitä, että esityksellä pyritään kannustamaan/kehittämään luontoarvojen kauppaa.

Lisäksi lieventämishierarkian velvoittaminen vain osalle toimijoista (esim. kestävyysraportointivelvollisille) loisi markkinaan epätasa-arvoisen ja vaikeasti perusteltavan kaksijakoisuuden. Luontotekomarkkinoiden uskottavuus rakentuu sen varaan, että kaikki toimijat voivat osallistua yhdenvertaisin periaattein myös pienet ja keskisuuret yritykset, kunnat, yhteisöt ja yksityiset maanomistajat. Mitä yksinkertaisempi ja tasapuolisempi malli on, sitä suurempi on sen käyttöaste ja luonnolle koituva hyöty.

On myös tärkeää huomata, että vapaaehtoiisiin luontotekoihin sisältyy jo itsessään olennaiset varmentamisen ja seurannan elementit, jotka estävät viherpesua ja varmistavat toimien todelliset luontohyödyt. Kulloisenkin toimijan tarkoituksena ei ole kiertää velvoitteita, vaan osallistua luontokadon pysäyttämiseen markkinaehtoisesti, oman toimintansa riskiprofiiliin ja resursseihin sopivalla tavalla. Liiallinen sääntely tai monimutkaiset velvoitteet heikentäisivät tämän järjestelmän toimivuutta ja uskottavuutta.

Siksi katsomme, että lainsäädännön tulee mahdollistaa vapaaehtoisten luontotekojen tekeminen selkeiden, kohtuullisten ja yhdenmukaisten pelisääntöjen puitteissa, ilman lieventämishierarkian velvoittavaa soveltamista. Näin varmistetaan, että malli tukee aidosti luonnon monimuotoisuutta, kannustaa toimijoita vapaaehtoiisiin panostuksiin ja edistää luontomarkkinoiden hallittua kehittymistä.

Lopuksi korostamme, että näistä kahdesta vaihtoehdosta tulisi arvioida vaikutuksia lopulliseen hallituksen esitykseen.

Ollila Matias
Suomen uusiutuvat ry